

PATVIRTINTA
Kauno rajono savivaldybės mero
2025 m. liepos 31 d. potvarkiu Nr. MP- 938

PATVIRTINTA
Kauno r. Giraitės darželio direktoriaus
2025 m. rugpjūčio 1d. įsakymu Nr. 104 V

**KAUNO R. GIRAITĖS DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

**Kauno r.
GIRAITĖS DARŽELIS**

Vijūnai

2025

TURINYS

I.	Bendrosios nuostatos.....	3-5
II.	Ikimokyklinio ugdymo principai.....	6-7
III.	Tikslas, uždaviniai, ugdymo(si) rezultatai.....	7-8
IV.	Ugdymo turinys, procesas ir aplinkos.....	8-36
V.	Vaikų ugdymo(si) kontekstai	37
VI.	Vaikų ugdymo(si) pažanga ir tęstinumas.....	38-39
VII.	Naudota literatūra.....	40

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Kauno r. Giraitės darželyje (toliau – Darželis) ugdomi 1,5—6 metų vaikai, atliepianč ir tenkinant unikalūs kiekvieno vaiko poreikius. Grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžių. Ugdymo įstaigą lanko vaikai iš įvairių šeimų – gretas papildoma užsieniečiai, ugdomi specialiujų ugdymosi poreikių turintys, gabūs ir talentingi vaikai. Pagrindiniai didaktikos principai, kuriais grindžiama ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa): socialinis konstruktyvizmas, įtraukusis ugdymas, patirtinis mokymasis, STEAM ugdymo(si) strategija. Ankstyvasis ugdymas šiandien apibūdinamas, kaip socialinis konstruktyvistinis, pabrėžiantis vaikui būdingos, motyvuotos veiklos ir iniciatyvos svarbą. Pabrėžiama socialinės sąveikos reikšmė ir kultūros vaidmuo ugdymuisi, mokymąsi laikant aktyviu procesu, suteikiant vaikui gebėjimą ir teisę save formuoti pačiam. Patirtinis ugdymas(is) ikimokykliniame amžiuje skatina aktyvų vaikų dalyvavimą ugdymo(si) procese, didina jų ugdymosi galimybes, plečia ir nuolat atnaujina įgytą patirtį.

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla. **Visuminis ugdymas(is)** yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojamąsi. **Universalus dizainas mokymuisi** yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymosi proceso modeliavimo kryptys. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamoms galios. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. **Patirtinės veiklos** yra vaiko ugdymasis judant, pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus

Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Aktyviai mokymąsi daugelį dalykų atranda patys, savu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Programa orientuota į vaiką ir jo poreikių tenkinimą:

Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo draugų ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Esant poreikiui į žaidybines situacijas įsitraukia ir suaugusieji.

Saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Vaikai mokomi rūpintis savimi ir kitais.

Draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventis ir veikti drauge.

Komunikavimo poreikis- vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus.

Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškintis, kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymosi procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

Vaikai yra aktyvūs ugdomojo turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepantys, siūlantys, dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose.

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

Vaiko orumas – autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

Vaiko gerovė – vaikų gerovės pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

Saviraiškos laisvė – kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, nepriklausomai nuo prižasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi;

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrinį savitumą.

Mokyklos savitumas. Ypatingas dėmesys darželyje skiriamas vaikų sveikatos stiprinimui, fizinės ir psichinės sveikatos užtikrinimui, sveikos gyvensenos puoselėjimui. Darželio bendruomenė vadovaujasi sveikos gyvensenos principais ir juos taiko organizuojant ugdomąjį procesą. 2023 m. mokykla tapo Sveikatą stiprinančia mokykla. Parengta ir sėkmingai įgyvendinama vaikų sveikatos stiprinimo programa „Sveikatos spalvų pasaulis“, kuri integruojama į mokyklos ikimokyklinio ugdymo programą. Darželis vykdo ilgalaikius projektus, kurių tikslas – vaikų sveikatos prevencija, fizinio aktyvumo skatinimas. Siekiant pagerinti vaikų mitybą, formuoti sveikos gyvensenos įgūdžius, mokykla nuo 2003 m. dalyvauja ES remiamose programose: „Pienas vaikams“, „Vaisių vartojimo skatinimas mokyklose“. Mokytojos bendradarbiaudamos su mokyklos bendruomene organizuoja įvairias ugdomasias sveikatą stiprinančias veiklas.

Taikant patirtinį ugdymosi modelį lauko erdvėse yra įkurtos edukacinės erdvės vaikų tyrinėjimo, skaičiavimo, konstravimo, kūrybiškumo ugdymui. Žaidimams lauke naudojamos daugiafunkcinės, lengvai transportuojamos priemonės ir žaislai skirti laukui. Priemonės yra keičiamos atsižvelgiant į vaikų poreikius, amžių bei sezoniškumą. Įveikintos lauko erdvės didina vaikų ugdymo(si) motyvaciją, skatina fizinį aktyvumą, kūrybiškumą. Vaikų poreikiams atliepti darželio viduje yra įkurtos edukacinės sienelės – skatinančios vaikų pažintinius gebėjimus, suteikiančios galimybes liesti, tyrinėti. Grupėse sukurtos aplinkos atitinkančios vaikų poreikius, keičiamos, turtinamos orientuojantis į vaikų amžių, jų poreikius, gebėjimus.

Darželyje aktyviai taikomas STEAM metodas, tradicinė veikla grupėje keičiama į tyrinėjimus netradicinėje erdvėje – STEAM kabinete. Vaikams suteikiamos sąlygos eksperimentuoti, tyrinėti, atrasti, spręsti iškilusias problemas - pasitelkiant vaizduotę, kūrybiškumą. STEAM ugdyme akcentuojamas kūrybiškumas, tarpdiscipliniškumas, padedantis puoselėti gamtamokslinio, skaitmeninio, matematinio ir technologinio raštingumo pagrindus, pirmenybę teikiant praktiniam patyrimui, pažinimui ir refleksijai.

Ugdant vaikų socialines – emocines kompetencijas darželyje vyksta bendravimo įgūdžių stiprinimo veiklos. Pagalbos vaikui specialistai kartu su mokytojomis veda integruotas veiklas, skirtas draugystei, problemų sprendimo būdams, emocijų pažinimui. Grupėse yra įrengti atsipalaidavimo kampeliai, kuriuose vaikai gali pabūti vieni ir nusiraminti. Vaikai taip pat turi galimybę apsilankyti netradicinėje aplinkoje – sensoriniame kambaryje. Ši aplinka padeda vaikams mokytis savireguliacijos, stiprina emocinį intelektą bei lavina pojūčius per įvairias sensorines veiklas.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Organizuojant ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą(si) vadovaujamosi šiais principais:

Konfidencialumo principas. Vaiko duomenų ir ugdymo informacijos konfidencialumo laikymasis – pagarba kiekvieno vaiko ir šeimos privatumui bei informacijos apsaugai.

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugaus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Žaismės principas. Žaismingumas yra neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, orientuotas į vaiko gyvenimui reikalingų socialinių kompetencijų plėtojimą, tolerancijos ugdymą. Vadovaujamosi supratimu, kad išplėtotą vaiko socialinę ir emocinę kompetenciją didžia dalimi nulemia vaiko sėkmę bendruomenėje, įvairiose gyvenimo ir veiklos srityse.

Integralumo principas. Siekiama sudaryti palankias ugdymui(si) sąlygas kiekvieno vaiko visuminiam/integraliam – fiziniam, protiniam, dvasiniam – ugdymui(si). Kuriama edukacinė aplinka, skatinanti integralią visų vaiko kompetencijų plėtotę įvairiose ugdymo(si) srityse.

Įtraukties principas. Ugdymas planuojamas ir organizuojamas lanksčiai atsižvelgiant į besikeičiančius vaiko individualius poreikius, interesus. Pedagoginės sąveikos metu siekiama atliepti vaiko ugdymo(si) situaciją, sudaromos sąlygos pasiekti sėkmę.

Kontekstualumo principas. Ugdymo(si) turinys glaudžiai siejamas su artimiausiu vaiko aplinka, socialiniais kultūriniais jos pokyčiais, aktualijomis. Ugdymas organizuojamas orientuojantis į vaiko patirtį, besikeičiančius interesus ir poreikius. Siekiama, kad vaiko ugdymo(si) patirtys būtų jam prasmingos, aktualios ir įdomios.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimams ar kūrybiniam procesams, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku atspindi jo veikimo patirtis per emocinę raišką ir įvairias veiklas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Partnerystė su šeima, kuriant ugdymo(si) procesą, yra vaiko sėkmingo ugdymo(si) sąlyga. Partnerystė su ikimokyklinio ugdymo grupių bendruomenės nariais ir socialiniais partneriais orientuota į vaiko gerovės ir visuminio ugdymo(si) užtikrinimą. Bendravimas ir pedagoginė sąveika grindžiama pagarba, tolerancija, pasitikėjimu ir atsakomybe. Siekiama užtikrinti aktyvų tėvų (globėjų) dalyvavimą ugdymo(si) procese, priimant su vaiko ugdymu ir ugdymu(si) susijusius sprendimus.

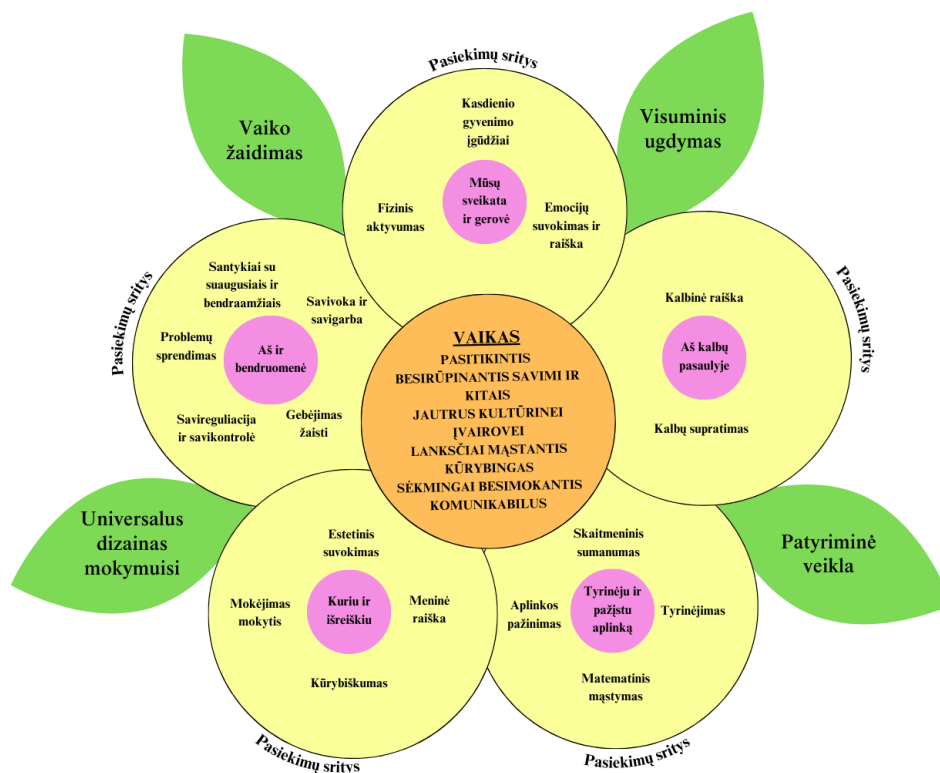
III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos.
2. Į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame ugdymo procese tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamus mokymo(si) metodus, priemones.
3. Organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio mokymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį.
4. Taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, kaip visų vaikų ugdymo(si) sėkmės prielaidą.
5. Siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko mokymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais).
6. Kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių (kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, kalbinė raiška, estetinis suvokimas, meninė raiška, kūrybiškumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis. Atsižvelgiant į ugdomas vaiko galias (pasitikintis, lanksčiai mąstantis, komunikabilus, kūrybingas, sėkmingai besimokantis, jautrus kultūrų įvairovei, besirūpinantis savimi ir kitais), pateikti pasiekimai sugrupuoti į stambesnius blokus ir aiškiai matomas sąsajas su penkiomis ugdymosi turinio sritimis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir atpažįstu pasaulį“, „Kuriu ir išreiškiu“. (žiūrėti 1 pav. Kauno r. Giraitės darželio konceptualus modelis).

1 pav. Darželio konceptualus modelis

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ugdymo(si) turinys ir procesas. Vaikų ugdymoji veikla yra vientisas procesas. Jis neskaidomas į atskiras sritis ir vyksta integruotai. Ugdymas grindžiamas kūrybine vaiko ir mokytojo

sąveika, taikomi spontaniško ugdymo(si) būdai pasinaudojant ugdymo(si) procese susikuriančiomis situacijomis, emociškai pailakant vaikų iniciatyvas, parūpinant priemonių. Ugdymo turinys įgyvendinamas plėtojant pasiekimų sritis. Ugdymo turinys – tai ką siūlys vaikas ir ką siūlysiame vaikui, kad jis ugdytų(si) numatytas vertybines nuostatas, gebėjimus, įgytų būtiną gyvenimo patirtį. Įgyvendinant programą, ugdymo(si) turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galių augimą, sudarytas pagal pasiekimų sritis. Ugdymo(si) pasiekimų sritys išdėstytos pagal vaiko galias. Šios septynios galios apima aštuoniolika ugdymo(si) pasiekimų sričių (žiūrėti 2 pav. Vaiko galių ir pasiekimų sričių sąsają). Sritys išskirtos siekiant visuminio vaiko asmenybės ugdymo(si) ir atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymo(si) ypatumus.

VAIKO GALIOS						
PASITIKINTIS	LANKSČIAI MAŠTANTIS	KOMUNIKABILUS	KŪRYBINGAS	SĖKMINGAI BESIUGDANTIS	JAUTRUS KULTŪRŲ ĮVAIROVEI	BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIŠ VAIKAS
PASIEKIMŲ SRITYS						
Savivoka ir savigarba Emocijų suvokimas ir raiška	Matematinis mąstymas Skaitmeninis sumanumas	Kalbų supratimas Kalbinė raiška	Meninė raiška Gebėjimas Žaisti Estetinis suvokimas	Mokėjimas mokyti Tyrinėjimas Problemų sprendimas Kūrybiškumas	Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais Aplinkos pažinimas	Savireguliacija ir savikontrolė Kasdienio gyvenimo įgūdžiai Fizinis aktyvumas

2 pav. Vaiko galių ir pasiekimų sričių sąsaja

Kiekvienoje ugdymo(si) pasiekimų sričių nurodoma vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai, ir vaiko pasiekimų žingsniai nuo 0 iki 6 m. Mokytojas pasinaudodamas ugdymo gairėmis pats kuria ir įgyvendina ugdymo(si) turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius. Sudarant ugdymo(si) turinį siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas.

PASITIKINTIS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Savivoka ir savigarba	<u>Vertybinė nuostata</u> – pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. <u>Esminiai gebėjimai</u> – pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka	0 -3 m.	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Pradedą jausti savo kūną – apžiūrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judesius. Šypsodamasis, guguodamas, gestikuliuodamas reaguoja į savo vardą. Reaguoja į artimų žmonių rodomą dėmesį ir akių kontaktą, veido išraiška, balsu, gestais palaiko su jais ryšį. Teigiamai reaguoja į artimoje aplinkoje įprastus žaidimus, daineles gimtąja ir kitomis kalbomis.
			2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, paprašytas parodo ar pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti. Išreiškia savo norus, turi mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas. Rodo prierašumą prie tėvų, pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiais grupėje. Domisi kitais vaikais. Trumpam sutelkia dėmesį ir įsitraukia į etnokultūrinius žaidimus, kalendorines šventes, renginius, klausosi tautosakos kūrinių.

	(nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.		3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5-6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metu. • Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. • Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. • Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbinančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pavaizduoja ar pakomentuoja kai kurias fizines savo kūno savybes: akių, plaukų spalvą, pėdos dydį. Pastebi vieną kitą savo ir kitų vaikų išvaizdos panašumą ar skirtumą. Pradedą domėtis, kas yra kūno viduje. • Supranta ir pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Jaučiasi patenkintas savimi. • Piešia ar kitaip vaizduoja savo šeimą, kalba apie jos narius, save supranta kaip šeimos narį. Įsitraukia į bendrus žaidimus ir grupės veiklą, prisideda prie jų plėtojimo. • Supranta, kai kiti vaikai ar suaugusieji šneka kita kalba nei jis. Dalinasi savo artimosios kultūrinės aplinkos buities, veiklų ir renginių patirtimi su kitais vaikais ir mokytojais, domisi kitų kultūrų simboliais. Mėgaujasi atsakomybe už nedidelių užduočių atlikimą, reiškia nuomonę jam aktualiais klausimais.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja, ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos (atramos ir judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ar kt.). • Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, pasako, kuo bus ar norėtų būti suaugęs. • Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. Jaučiasi esąs vaikų grupės narys: kalba apie grupės draugus, pasakoja apie grupės gyvenimą. • Pasako, kokia yra jo gimtoji kalba, aiškina, ką žino ir supranta apie savo šalies kalbą, kultūrą, samprotauja, kuo jis skiriasi nuo kitų jam žinomų šalių kalbos ir kultūros. Vaizduoja ir naudoja savo šalies simbolius.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Dalinasi stebiniaisiais apie vidinių kūno sistemų veiklos išorinius ženklus (iškvepiamas oras, širdies plakimas ir kt.). • Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. • Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. Prisideda prie šeimoje, grupėje ar mokykloje priimamų sprendimų. • Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs, pasako keletą šalių panašumų ir skirtumų. Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Emocijų suvokimas ir raiška	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	0 -3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų. Atspindi suaugusiojo ar kito vaiko emocijų raišką (šypsosi, jei juokiasi kitas; nusimena, jei kitas verkia). Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu; būdinga greita nuotaikų kaita. Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).
		4-6 m.	<p>4-asis žingsnis</p> <p>5-asis žingsnis</p> <p>6-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, jas pavadina, išreiškia mimika, balsu, judesiu, vaizdu. Atpažįsta kitų emocijas ir jausmus pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus, jas atliepia, imituoja vaidmenų žaidimuose. Pradedą suprasti, kad ji ir kitų emocijos toje pačioje situacijoje gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna). Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardina situacijas, kuriose jie kilo. Emocijas ir jausmus dažniausiai išreiškia sau ir kitiems priimtinais būdais. Atpažįsta ir komentuoja kitų emocijas, jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla, pradeda suprasti, kad kai kurie veiksmai ir žodžiai gali žėisti kitų jausmus. Pradedą įvairiais būdais (žodžiu, piešiniu ar kt.) komunikuoti apie jausmus su kitais. Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Gana tikslai iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradedą kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.

LANKSČIAI MĄSTANTIS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Matematinis mąstymas	<u>Vertybinė nuostata</u> – nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <u>Esminiai gebėjimai</u> – atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	0-3 m.	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Sugriebia daiktą, jį meta (paleidžia), siekia kito daikto, naudoja kūno kalbą (gestus, mimiką) parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas forma, dydžiu ar spalva išskiriantį daiktą. Emocingai reaguoja į pasikartojančius garsus, judesius.
			2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu. Į klausimą „Kiek..?“ atsako „vienas“, „du“ arba „mažai“, didesnį nei dviejų daiktų kiekį įvardija žodžiu „daug“. Mažesnius objektus įdeda į didesnius, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“. Supranta bent keturis žodžius, kuriais mokytojas apibūdina paties vaiko ar objekto judėjimą erdvėje (pvz., įeiti (išeiti), pažiūrėti į viršų (žemyn), įdėti (išimti) ir pan.).
			3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Nuosekliai įvardija 1,2,3 atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartinamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Nuosekliai įvardija skaičius 1,2,3,4,5 atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus, padedamas mokytojo radinius pateikia grafine išraiška (lentele, piktograma). Palygindamas kiekius, taiko atitikimo arba nuoseklaus skaičiavimo strategijas, supranta, ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ (lygu“). Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dažniausiai taiko tiesioginį palyginimą. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio objektų rinkinius. Parodo, kurie artimoje aplinkoje esantys daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pagal vieną savybę (požymį) klasifikuoja ir rūšiuoja dviem požymiais Kasdienėse veiklose pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Nupiešia paprastą planą, kuriame atvaizduoja 2-3 matomus daiktus. Atpažįsta dviejų pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1-2 elementus iš bet kurios pusės.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 9, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį išskirsto į dvi grupes daugiau nei vienu būdu (0 ir 4, 1 ir 3 ar 2 ir 2).

			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Kai dydžių negalima palyginti tiesiogiai, pasitelkia trečią daiktą (sutartinį matą). Kelių dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius (ilgesnis, ilgiausias ir pan.). nematodamas gali pasakyti, kuris dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. • Atpažįsta skritulį, kvadratą, trikampį, kubą, rutulį, bando šias figūras apibūdinti, palyginti. Susieja trimatę figūrą su jos atvaizdu plokštumoje. • Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėtį vienas kito atžvilgiu. Joda žodžiu nusakyta ar rodyklėmis pažymėta kryptimi. Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų. • Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Žymi, skaičiuoja, vaizduoja duomenis, naudojami grafiniais jų vaizdais sprendamas problemas. Kalbėdamas apie ateities įvykius, pradeda vartoti žodžius: būtinai, tikrai įvyks; gali būti, įmanoma, kad įvyks; taip gali būti, niekada beįvyks. • Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliame jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). Apibūdindamas aplinkos objektus, vartoja bent penkis dvimačių ir trimatinių figūrų pavadinimus (skritulys, kvadratas, trikampis, kubas, rutulys). Žinodamas figūras pavadina taisyklingai, nepriklausomai nuo jų padėties ar dydžio. Atrenka figūrai sukompnuoti reikalingas detales ir jas tinkamai sudėlioja. • Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reikėtų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). Nukopijuoja, pratęsia, sukuria seką iš dviejų pasikartojančių elementų.
--	--	--	-----------------	---

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Pasiekimai		
Skaitmeninis sumanymas	<p><u>Vertybinių nuostatų</u> – nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų (pvz., kūdikių karuselė). • Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto ir kt. siekdamas efekto. • Žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas (pvz., trepsėti ir ploti). • Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. • Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. • Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.

	po kito einančių veiksmų programas.			
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atliepia, komentuoja įvairiomis formomis (vaizdo, garso įrašai, animacijos) pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvią knygele, programėlę, žaidimą. • Mokytojo padedamas naudoja skaitmeninį fotoaparata savo patirčiai ir aplinkiniam pasauliui fiksuoti, pradeda naudoti paprastas programėles piešimui, garsui, vaizdui įrašyti ir paleisti. • Supranta ir atlieka grafiniais simboliais ir objektais žymimas komandas. • Mokytojui prižiūrint ir padedant bando su kitais bendrauti skaitmeninėmis technologijomis.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojo padedamas ir prižiūrimas naudojami įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis (pele, jutikliniu ekranu, klaviatūra), informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai. • Naudoja įvairias technologijas (fotografavimą, skaitmeninį piešimą, garso įrašų darymą) skaitmeniniam turiniui kurti. • Dėlioja vaizdinius simboliais ar objektais pateiktas komandas, sudarymas rišlią veiksmų seką. Nusako, kaip nuosekliai, žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniame programavimo aplinkoje. • Paaiškina ir suaugusiojo padedamas laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojo prižiūrimas pasirenka ir naudoja pagal amžių tinkamas interneto svetaines, programėles, kad galėtų atlikti projektines veiklas, kūrybines užduotis. • Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas vaiko gebėjimus atitinkančias skaitmenines priemones (fotografavimo, piešimo, nuotraukų apdorojimo, garso įrašymo), skirtingus turinio tipus (vaizdą, judantį vaizdą, garsą, tekstą). Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. • Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. • Supranta pagrindines skaitmeninio turinio (pvz., nuotraukų, piešinių, vaizdo įrašų) saugaus dalinimosi taisykles.

KOMUNIKABILUS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Kalbų supratimas	<u>Vertybinė nuostata</u> – domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs	0-3 m.	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į žodinių ir nežodinių bendravimą, dalyvauja abipusėje sąveikoje: palaiko akių kontaktą, akimis ieško garsų šaltinio, trumpam sutelkia dėmesį, šypsosi, keičiasi veido išraiškomis ir garsais, emocijomis reaguoja į skirtingas intonacijas. • Atpažįsta ir reaguoja į aplinkoje pasikartojančius garsus, ritmus, judesius, vaizdus. • Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą), jas liečia, deda į burną, vartinėja, žiūrinėja, emociškai reaguoja į pažįstamus žmonių, gyvūnų ar daiktų paveikslėlius.

	<p>išklausyti ir suprasti kitą. <u>Esminiai gebėjimai</u> – klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>		<p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į pasikartojantį muzikinių kūrinių ritmą, žaidinimus. • Klausosi ir mimika, gestais, kalba reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą, supranta ir reaguoja į artimiausios aplinkos daiktų pavadinimus, paprašytas atlieka jam žinomą veiksmą, supranta 2-3 žodžių vientisinius sakinius ir klausimus; po kelių pakartojimų įsidėmi paprastus naujus žodžius. • Reaguoja į žodžių skambesį ir pasikartojamumą, kontrastingus garsus, spalvas, formas, dydžius, judesius. • Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles, nori, kad jas paskaitytų; pats varto ir žiūrinėja knygeles, parodo suaugusiojo įvardytus objektus paveikslėliuose; stebi rašančiuosius, bando palikti ženklus popieriuje, smėlyje. • Supranta girdimus nesudėtingus trumpus tekstus: ištraukia į žaidinimus, kartoja dainelių, skanduočių skiemenis, žodžius, emocijomis ir judesiais atliepia eilėraščio tekstą ir pasakojimą. • Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3-4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kas“, „ką“, „kur“, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. • Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolių paveikslėlių, ženklų prasmę. • Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. • Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakodamas keletą žodžių.
		<p>4-6 m.</p>	<p>4-asis žingsnis</p> <p>5-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Išklauso, supranta ir reaguoja į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas įvairiose komunikacinėse situacijose; supranta ir reaguoja į klausimus, kurie prasideda žodžiais: „kodėl“, „kaip“, „koks“, kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus; atpažįsta, kai kalbama ne gimtąja kalba. • Supranta tą pačią mintį, idėją, jausmą, išreikštą skirtingais būdais: vaizdiniu arba garso kūriniu, kūno kalba, žodine ir simboliškai raiška. • Domisi rašytinės kalbos elementais ir atkreipia dėmesį į juos savo aplinkoje; atpažįsta vieną kitą raidę ar skaitmenį, pirmąją savo vardo raidę; vaizduoja, kad skaito knygą, iš paveikslėlių supranta arba prisimena knygos turinį. • Klausosi tiesiogiai atliekamų ir įrašytų, skaitomų, pasakojamų, deklamuojamų ir dainuojamų kūrinių, įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (meninių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, atsimena kai kurios juose minimus įvykius ir juos perteikia skirtingais raiškos būdais. • Supranta sudėtinius kelių dėmenų sakinius, ilgesnių dialogų ar monologų turinį; stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. • Atpažįsta, kokie atskiri raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. • Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardą ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę; iš klausos atskiria du žodžius, prasidedančius tuo pačiu garsu, supranta knygos viršelio funkciją, parodo, kur rašomas knygos autorius, pavadinimas, geba nuspėti turinį pagal knygos pavadinimą, viršelį, iliustracijas.

			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atidžiai klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, tarmiškai; suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (kalendorius, knyga, žurnalas, tinklalapis). • Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. • Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. • Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. • Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, iš iliustracinių ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
--	--	--	-----------------	--

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Kalbinė raiška	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai bendrauja garsais, gestais, mimika išreikšdamas savo emocijas ir poreikius; čiauška, kartoja, bando mėgdžioti kalbančiųjų lūpų mimiką, tariamus garsus ir skiemenis, taria priebalsių ir balsių junginius <p>2-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai kartoja naujus garsus, žodžius, ženklus, gestus, žaidžia garsais ir žodžiais; vartoja garsažodžius, pavadina kai kuriuos objektus ar veiksmus, vartoja trumpus žodžius normas išsakyti; pokalbiuose ir paprastuose žodiniuose žaidimuose dalyvauja komunikuodamas garsais, žodžiais, veiksmais, mimika ir pantomimika. • Žodžio ir gesto sakiniams, vienažodžiais ar dvižodžiais sakiniams kalba apie tai, ką mato ir girdi. • Domisi rašymo priemonėmis, spontaniškai brauko lape. <p>3-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2-3 žodžių vientisiniais sakiniams kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybę, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatinės formas. • Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią išpūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. • Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. 	
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • 3-5 žodžių vientisiniais sakiniams kalba pats sau ir kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, kreipiasi, tariasi, laikydamasis elementarių kalbinio bendravimo normų; kalba ir pasakoja apie tai, ką jautė, veikia ir

			<p>veikė; taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų; dažniausiai taisyklingai vartoja gramatines žodžių formas, prielinksnius, žodžius derina.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deklamuoja trumpus eilėraščius arba eilėraščių fragmentus, padedamas pasakoja trumpas pasakas, istorijas, žinomų knygų turinį, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika; klausia ir atsako į klausimus apie pagrindinius istorijos veikėjus ar įvykius, apie tai, kas patinka ar nepatinka knygoje ar pasakojime; aktyviai dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose pereidamas nuo vieno kalbėjimo prie kito. • Domisi galimybe rašyti (ranka, kompiuteriu, planšetiniu kompiuteriu), bando kopijuoti matomus simbolius, raides ir simbolius pradeda naudoti įvairioje veikloje.
		5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, veikė ar veiks, ko nori, tiksi, nesupratus paaiškina, pakartoja; laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis įvaldytų kalbos taisyklių; pateikia atsakymus į konkrečius klausimus nurodydamas detales kas, ką, kada ar kur; bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. • Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; pasakoja 2-3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą; geba atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą. • Supranta rašymo tikslus, bando perteikti informaciją piešiniu, kopijuodamas arba užrašydamas raides, simbolius ar žodžius; kuria savo ženklus ir simbolius; braižo ir aiškina paprastus planus, schemas.
		6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atsižvelgdamas į bendravimo tikslą ir situaciją, išsako savo patirtį, norus svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.); klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas; tinkamai pradeda, plėtoja, keičia ir baigia pokalbį; bando komunikuoti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. • Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtą siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. • Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.

KŪRYBINGAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai	
Meninė raiška	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas,</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emocingai reaguoja, ima, apžiūrinėja ir kitaip tyrinėja jam patrauklius kontrastingus, ryšius objektus, skirtingos faktūros paviršius. <p>2-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noriai čiumpa įvairias vizualinės raiškos priemones: rašiklius, dažus ir pan. Atkreipia dėmesį į pėdsakus, kuriuos palieka spontaniškai veikdamas su priemonėmis ir medžiagomis. • Žaidžia grafinės raiškos priemonėmis, išgaudamas skirtingus pėdsakus: taškus, įvairių krypčių brūkšnius, linijas.

	spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas meninės sąvokas savo patirčiai išreikšti.		3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. • Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakoju“. • Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias priemones, medžiagas.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Noriai, drąsiai išbando naujas vizualinės raiškos priemones, medžiagas, jas tyrinėja. • Grafiškai pavaizduoja skirtingas linijas (storas, plonas, vingiuotas ir pan.), skirtingo dydžio dėmes, formas. Pradedą kurti objektų vaizdus. • Komentuoja savo ar kitų sukurtus grafinius ir erdvinius kūrinius, tai, ką sukūrė, papildo pasakojimu. Turi savo mėgstamas priemones, spalvas, kuriomis teikia pirmenybę.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja skirtingų technikų naudojimo vienam kūrybiniam darbui sukurti galimybes: tapo, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja ar pan. • Pradedą planuoti kūrybinį procesą: pasirenka norimas priemones, medžiagas, numato proceso eigą, kurią veikdamas gali keisti. Piešia, tapo, modeliuoja, lipdo erdvinius kūrinius, jungia skirtingas formas į bendrą objektą. Išbando skaitmenines programėles kaip kūrybos įrankį (piešti, fotografuoti).
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (gratažas, monotopija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterio technologijomis. • Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. • Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (pieštas, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.
Muzikos sritis		0-3 m.	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais. Dairosi, ieškodamas garso šaltinio, reaguoja į garso aukščio skirtumus, trumpam sutelkia dėmesį į aplinkoje skambančią muziką. • Gestais ir čiauškėjimu reaguoja į lopšines, žaidinimus su judesiais, ritinius ir melodinius darinius. Imituoja suaugusiųjų vokalizavimą, ypač ilgus garsus. Ritmiškai linguoja, supasi, ploja, krato barškučius ir skambaliukus.

			2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Čiauška nereguliariais ritmo dariniais, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, sutelkia dėmesį į muzikos ir aplinkos garsus, juos mėgdžioja. • Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Atkartoja dainų fragmentus, ypač pasikartojančius žodžius ar frazių pabaigas; praktikuoja savos kūrybos spontanišką „arioso“ dainavimą, kuriame yra reguliaraus ritmo pulso požymių. Dėmesingai klauso trumpų muzikos kūrinių ir reaguoja judesiu, ritmiškai ploja, trepsi, pagroja mušamaisiais instrumentais.
			3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. • Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja „arioso“ dainas, kuriose platesnis diapazonas, juntamas metras ir reguliariai pasikartojantys ritmo dariniai, panaudojamos frazės iš išminktų dainų. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikinio kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. • Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmai – liūdnei). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus; skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius. • Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas. Improvizuoja vokales melodijas, įgaunančias struktūrinių muzikos savybių. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos nuotaiką, tempą ir stilių. Dėmesingai klausosi platesnio muzikinio repertuaro. Padedamas fiksuoja savo muzikines kūrybines idėjas grafiniais piešiniais. • Keliais žodžiais aiškina muzikos reiškinius (melodija, pritarimas, tempas, nuotaika ir pan.), atskiria, ar garsai, dariniai ir melodijos yra tokios pačios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtą muziką. Teikia pirmenybę kai kuriems muzikos kūriniams, mėgaujasi muzikavimu, pradeda laikytis muzikos klausymo, dalyvavimo koncertuose, projektuose taisyklių.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas, tyrinėdamas skiria ir palygina vokalinėje bei instrumentinėje muzikoje naudojamus kontrastus (aukštai – žemai, garsiai – tyliai, ilgas – trumpas, linksmas – liūdnas). Tyrinėja tembrus, kuriuos išgauna įvairesniais muzikos instrumentais ir kūno perkusija. • Atlieka įvairių dainų repertuarą. Dažniausiai taisyklingai intonuoja garso aukštį, taisyklingiau artikuluoja, pradeda valdyti kvėpavimą. Atsako dainuodamas aidu. Judesiu parodo ritmo ir melodijos ypatumus (garso trukmę, garsumą, aukštį, melodijos slinktį ir kontūrą, ritmo pulsą). Veiklos metu spontaniškai improvizuoja balsu. Instrumentais ar kitomis garsą skleidžiančiomis priemonėmis išreiškia idėjas ar nuotaikas, kuria ir atlieka pritarimus eilėms, smulkiajai tautosakai, muzikos įrašui ar gyvai skambančiai muzikai. Fiksuoja savo kūrybines idėjas grafiniais simboliais. • Vartoja kai kurias dažnai girdimas ir jam suprantamas muzikines sąvokas, pagal kriterijus atranda akivaizdžius muzikos kūrinių panašumus ir skirtumus. Pavadina keletą muzikos instrumentų, atpažįsta

			6-asis žingsnis	<p>kai kuriuos tembrus. Muzikuodamas su kitais vaikais klausosi, kaip jo indėlis dera su kitais. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie kūrinis ar atlikimą. Pasiūlo, kaip savo mokykloje ar už jos ribų panaudoti patirtas ar sukurtas muzikines idėjas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. • Dainuoja (vienas, poroje, grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą ir dinamiką). Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. • Vartoja vis daugiau muzikos sąvokų, sugeba atlikti ir supaprastintu būdu pavaizduoti ketvirtines, aštuntines ir pusines natas bei pauzes. Išklauses muzikos kūrinių trumpai nusako, kodėl kūrinys patiki ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą. Dalinasi įspūdžiais, užduoda klausimus apie matytus koncertus, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką.
Šokio sritis		0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. • Išgirdęs muziką instinktyviai laisvai juda: siūbuoja, tūpčioja, judesiu išreiškia savo emocijas. <p>2-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje; šoka naudodamas priemones. • Atliepdamas muzikos ritmą ar tempą, spontaniškai improvizuoja rankų, kojų ir kitų kūno dalių judesiais. Mėgdžioja matytus ir patirtus žaidinimų judesius, atlieka ritmiškus, į šokį panašius judesius, derina dviejų natūralių judesių seką (bėga; sustoja; linguoja, mojuoja). • Pasirenka patinkančius judėjimo būdus; judesiu pradeda vaizduoti gyvūnus; stebi kitus ir pradeda šokti kartu su jais. <p>3-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. • Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. • Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. 	
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja šokio tempą, ritmą, judesių derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Bando išreikšti judėjimui būdingas savybes: tėkmę (tęstinė, pulsuojanči), erdvę (asmeninė ir bendra), svorį (sunkiai, lengvai), laiką (greitai, lėtai). Išbando naujus šokio judesius: šokinėja abiem kojomis, šuoliuoja pristatomuoju žingsniu (galopu), šokuoja keisdamas kojas. • Juda rateliu dešinėn ar kairėn, pirmyn, atgal, įsivaizduojama linija. Šoka ritmiškai, reaguoja į muzikos pasikeitimus, šokdamas valdo savo kūną. Improvizuodamas panaudoja atrastus naujus judėjimo būdus; kuria ir prisimena savo sukurtą trijų keturių natūralių judesių sekos šokį.

			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Laikosi sutartų šokio kultūros taisyklių. Kalba apie savo ir kitų vaikų pasirodymą. Derina šokio kalbą su kitais raiškos būdais. • Tyrinėja ir atranda naujus judesių derinius, padedančius išreikšti judėjimui būdingas savybes; generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui, atranda naujas savo kūno judėjimo galimybes. • Šoka sukamuosius ratelius poroje. Šokdamas išlaiko pusiausvyrą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Kuria šokio kompozicijas iš penkių šešių skambančiai muzikai tinkamų judesių, derindamas judesius stovint vietoje ir keičiant padėtį erdvėje. • Atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus. Paaškina sutartas šokio kultūros taisykles, reiškia nuomonę apie savo ir kitų vaikų pasirodymą.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. • Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą, siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja savo sukurto šokio eigą. • Apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusako, kur ir kada mato šoki savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų.
Teatro srityje		0-3 m.	2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes.
			3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. • Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.
			4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Vaidmenų žaidimų metu tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. • Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja pasirinkto personažo savybes, pasiūlo jų raiškos galimybes. • Režisūriniuose ir siužetiniuose vaidmenų žaidimuose pradeda tikslingai kurti „dramatiškas situacijas“ per personažų susidūrimus, neįtikėtinus įvykius, improvizuotus dialogus; kurdamas vaidmenį pasitelkia įvairių rekvizitą, grimą, muzikavimą, šoki.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. • Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis.

				• Dalinasi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.
--	--	--	--	--

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Gebėjimas žaisti	<p><u>Vertybinių nuostata</u> – nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atsiliepia į artimų suaugusiųjų prisilietimus ir žaidimus, kartoja labiausiai pasisėkusių ir pritarimo sulaukusius judesius ir garsus, ima jais žaisti, manipuliuoti, turi savo mėgstamų pasikartojančių judesių ir garsų „repertuarą“, siekia socialinio atsako. • Pamėgdžioja suaugusįjį, siekia jo dėmesio ir palaikymo, džiaugiasi bendrais žaidimais, juos nuolat kartoja. Inicijuoja ir palaiko žaismingas socialines sąveikas, turi savo bendravimo „kalbą“. • Drąsiai juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvairiais žaislais ir daiktais. • Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmis. • Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. • Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. • Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.
		4-6 m.	<p>4-asis žingsnis</p> <p>5-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su kitais stengiasi derinti žaidybinius veiksmus, vartoja kalbą vaidmeniui atlikti, žaidimo eigai aparti ir nesutarimams spręsti. • Drauge su kitais tikslingai kuria žaidimo erdvę, pritaiko vietą, atsirenka žaidimui reikalingas priemones, žaislus. • Individualiai, dviese, trise žaidžia nesudėtingus režisūrinius ir vaidmenų žaidimus. Kuria išplėtotas pažįstamas kasdienės socialines situacijas siekdamas kelis ar daugiau įvykių. • Geba laikytis žaidime prisiimto vaidmens, siekia tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas, turi mėgstamą vaidmenį. • Sėkmingai sąveikauja su kitais, buriasi į didesnes 3-5 vaikų grupes. Susitaria dėl bendros žaidimo temos, idėjos, eigos, vaidmenų pasidalinimo ir erdvės. Vartoja kalbą tardamiesi, planuodami žaidimą, plėtoti vaidmenis ir spręsdami konfliktus. • Tikslingai pasirenka arba susikuria žaidimo erdvę, žaidžia menamoje erdvėje arba apsibrėžia erdvę simboliniais veiksmis. • Drauge su kitais vaikais plėtoja tęstinius siužetinius vaidmenų žaidimus. Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais. • Nesunkiai geba laikytis siužetinio vaidmenų žaidimo taisyklių ir vaidmens funkcijų. Padedamas labiau įgudusių vaikų ar suaugusiųjų laikosi judriųjų, stalo ir kitų žaidimų taisyklių.

			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. • Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. • Kuria išplėtotus ilgalaičių naratyvinių žaidimų siužetus mėgstamą knygų, filmų ir vaizdo žaidimų pagrindu. • Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose.
--	--	--	-----------------	---

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Pasiekimai		
Estetinis suvokimas	<p><u>Vertybinių nuostatų</u> – domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<p>-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atviras naujiems potyriams, džiaugiasi įsitraukęs į naujas raiškos formas. • Skirtingai reaguoja į gamtos ir žmogaus sukurtus objektus bei reiškinius, intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. • Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytą judesio raišką, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius, gamtos objektus ir reiškinius, jais stebisi. • Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. • Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu). • Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors kitiems apie savo kūrybą.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Džiaugiasi, gėrįsi menine veikla, noriai dainuoja, šoka, vaidina, piešia, su nuostaba stebi gamtos ir aplinkos grožį. • Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas įvairaus pobūdžio meno kūrinius, natūraliai priima stilių ir žanrų įvairovę. Atkreipia dėmesį į kūrinių ypatumus: spalvų, judesių, garsų įvairovę, muzikos, šokio nuotaiką. • Pasako savo įspūdžius, nuomonę apie išklausytą muziką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinius, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius; pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales. Reaguoja į kitų nuomonę.

			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Noriai įsitraukia ir mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Grožisi žmogaus sukurtos aplinkos ir gamtos spalvomis, formomis, garsais. Atpažįsta meno kūrinių išskirtinumą ir ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gerai blogai, gražu – bjauru; ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrįsi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokį, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius. Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir priimtina. Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakydamas vieną kitą argumentą.

SĖKMINGAI BESIUGDANTIS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Mokėjimas mokytis	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Parodo susidomėjimą aplinka, nukreipdamas žvilgsnį, suklysdamas, lytėdamas. Veikia reaguodamas į aplinkinių reakcijas. Kartoja spontaniškai pasiektą rezultatą. Emocijomis reaguoja į atliekamus veiksmus, veiklas. <p>2-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Ieško naujų įspūdžių, aktyviai domisi aplinkos objektais. Stebi, klauso, liečia, juda, mėgdžioja, vokalizuoja, siekdamas įgyvendinti norą ar ketinimą (pvz., pasiekti daiktą, sudėlioti formų rūšiuklį). Siekia išgauti norimą rezultatą. Džiaugiasi veiklos, į kurią yra įsitraukęs, procesu. <p>3-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinių, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas. 	
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Paklaustas pasako, parodo, ką nori veikti, išmokti. Susidomėjęs stebi, įsitraukia į bendras veiklas su kitais vaikais, dalinasi tuo, kas sudomino. Imasi iniciatyvos ir atkakliai siekia savo tikslo. Pradedą numatyti ir pasirinkti priemones bei medžiagas, reikalingas veiklai įgyvendinti. Komentuoja atliekamą veiklą, pasako, ką jau atliko, ką darys toliau.

			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako, parodo, ką veikė ir ką padarė. • Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą. • Numato kelis žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. • Išlieka pozityviai nusiteikęs siekti numatyto tikslo nepaisant iškylančių sunkumų, lanksčiai prisitaiko prie situacijos arba keičia sprendimus. • Aptaria atliktą veiklą čia ir dabar ar po tam tikro laiko. Pasako, parodo, kaip veikė, mokėsi, kaip įveikė iššūkius. Planuoja, ką darys toliau.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmokti. • Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. • Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. • Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmokti.

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Pasiekimai		
Tyrinėjimas	<p><u>Vertybinių nuostatų</u> – domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	0-3 m.	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui; siekia, ropoja, eina link sudominusių daiktų ar reiškinių. • Deda į burną, uodžia, stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti žaislus ir kitus daiktus; guguoja ir tyrinėja savo balsą; eksperimentuoja judesiu. • Emocijomis, veido išraiška, judesiais, garsu parodo tyrinėjimo džiaugsmą.
			2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Prašo ar parodo, koks daiktas domina, ką norėtų paliesti, tyrinėti, žaisti, ką klausyti. • Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus. • Naujus tyrinėjimo būdus ir patirtis spontaniškai pradeda naudoti kituose kontekstuose.
			3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. • Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. • Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką įsitraukia į tyrinėjimo veiklą; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultata rodo kitiems.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Kelia klausimus, spėlioja, padedamas numato tiriamosios veiklos eigą, rezultatus. • Tyrinėdamas aplinkos objektus ir reiškinius, savo ir kitų veiklos elementus, temas ir siužetus, remiasi patirtimi ir vaizduote. Padedamas pasirenka eksperimentavimui reikalingas priemones ir medžiagas. • Pasako, ką veikė, ką atrado; įvardija, kokias priemones ar medžiagas pasirinko tyrinėjimui.

			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atskleidžia savo interesus, tikslingai keldamas klausimus apie gyvosios ir negyvosios gamtos bei žmogaus sukurtus objektus, reiškinius, jų požymius. Domisi nedaiktinių reiškinių (pvz., garsų, judesių) paskirtimi ir estetika. • Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, skaidydamas ir jungdamas aiškinasi objektų sandarą, išbandydamas atranda objektų paskirtį, lygindamas ir gretindamas ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, išvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties. • Paaiškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjimų objektų požymius, panašumus ir skirtumus; savo stebinius palygina su kitų stebiniais, kartais susieja skirtingus pastebėjimus.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyveno seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. • Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. • Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasi tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti.

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Pasiekimai		
Problemų sprendimas	<p><u>Vertybinių nuostatų</u> – nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – geba atpažinti ir įvardinti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Balsu, mimika, gestais parodo, jei kažkas vyksta ne taip, kaip vaikui buvo įprasta. • Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Ieško suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. • Emocine reakcija, mimika, kūno judesiais parodo, kad jam pavyko (nepavyko). • Susidūręs su nauja, neįprasta situacija padedamas suaugusiojo sutelkia dėmesį į problemą. • Pritaiko jau žinomus veikimo būdus. Nebijo bandyti, pasirenka iš kelių suaugusiojo pasiūlytų sprendimo būdų. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi suaugusieji ar kiti vaikai ir išbando jų taikomus būdus. • Stebi savo taikomų veikslių pasekmes ir pasirenka tinkamus veiksmus problemai spręsti. • Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. • Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. • Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyti, tobulina sprendimą.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Bando apibūdinti problemą.

			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Nori problemą įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus, pradeda atsitiktinį eksperimentavimą, bandymus. Orientuodamasis į įsivaizduojamą problemos sprendimo rezultata, renkasi veikimo būdus ir priemones. Dalinasi mintimis apie problemos sprendimą. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus veiklos nemeta, o pradeda veikti iš naujo arba ją keičia.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Dažnai atpažįsta kasdienes ir mažiau įprastas problemas. Retsykiais pats ieško iššūkių, aktyviai bando įveikti pasitaikančius sunkumus. Pasitikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems, sugeba atpažinti išorinius trikdžius ir atsiriboti nuo jų veikdamas, išbando sprendimo būdų alternatyvas. Spręsdamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip.
				<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą. Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Kūrybiškumas	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į aplinkoje esančius pažįstamus ir naujus vizualius ir garsinius stimulus. Džiaugsmingai reaguoja į savo paties veikimą ir žaismingai atkartoja tai, kas jam patiko. Žaismingai, neįprastais būdais tyrinėja daiktus, garsus, judesius, kvapus, skonius. Išgauna, komponuoja patikusius garsus, judesius, kvapus, skonius. Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai, ilgiau įsitraukdamas į tai, ką mėgsta. Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> Veikdamas pasitelkia vaizduotę. Pastebi, išbando, kaip įvairios medžiagos, priemonės ir daiktai gali būti naudojami skirtingais būdais siekiant kūrybinio rezultato.

			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Įprastus veikimo būdus papildo naujais netikėtais judesiais, garsais, pasakojimu, grafiniais vaizdais, keičia objektų konstrukcijas, paskirtį. Žaisdamas prisiima menamus vaidmenis, kuria siužetus, spontaniškai keičia žaidimo taisykles. • Pasako, kodėl jam patinka tikras kūrinys. Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus. Domisi tuo, ką veikia, kuria kiti vaikai.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityje. • Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. • Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones.
				<ul style="list-style-type: none"> • Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. • Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.

JAUTRUS KULTŪRŲ ĮVAIROVEI

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostatų, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	<p><u>Vertybinių nuostatų</u> – nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su</p>	0-3 m.	1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir džiaugiasi pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį, mėgsta apkabintis, įsitraukia į bendravimą, kasdienę rutiną ir žaidimus. Domisi kitais vaikais, mėgdžioja jų veido išraišką, veiksmus. • Žvilgsniu, mimika, balsu, gestais inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju ar vaiku, parodo, kuo domisi. Seka suaugusiojo žvilgsnį, veido mimiką, gestus, žodžius, aptikdamas jo rodomus aplinkos objektus bei reiškinius, dalindamasis emocijomis ir nuostaba.
			2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Akivaizdžiai parodo prierašumą juo besirūpinančiam suaugusiajam. Skiria nepažįstamus žmones nuo juo besirūpinančio suaugusiojo. Stengiasi patraukti kitų vaikų dėmesį šypsena, balsu, judesiais, geranoriškais veiksmais. • Stebi ir mėgdžioja suaugusiojo veido išraišką, žodžius, veiksmus; kartoja savo veiksmus, kurie sulaukia suaugusiojo palaikymo; vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos; pats inicijuoja bendravimą su suaugusiuoju. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja.
			3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Ieško bendraamžių draugijos. • Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą,

	nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai.			pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradedą suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito, o kuriuo naudojamas bendrai.
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais ir jų padėjėjais: klausia, tariasi, guodžiasi. Kalbasi, įsitraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia yra mokytojas. Turi vieną ar kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų ir bendrų veiklų partnerius. • Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytas bendras veiklas ir jas plėtoja, pats inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju. Geba žaisti, atlikti bendrą veiklą poroje, kelių vaikų grupelėje, siūlo ir priima idėjas, derina norus ir veiksmus, sprendžia nesutarimus. Padedant mokytojui palaukia savo eilės, dalinasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. • Veikdamas kartu su kitais pastebi vieną kitą akivaizdų savo ir kito (vaiko, suaugusiojo) išvaizdos, pomėgių, kalbos panašumą ar skirtumą ir skirtingais būdais tai parodo. • Prisideda prie grupės taisyklių kūrimo.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar kieme. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius, sėkmingai įsitraukia į didesnės vaikų grupės veiklą. • Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi. Geranoriškai veikia kartu su kitais vaikais, drauge siekia to paties tikslo, priima bendrus sprendimus; skolina, keičiasi, dalinasi priemonėmis ir žaislais, ruošia ir kitiems dovanoja gimtadienio dovanas. Noriai ką nors veikia su vaikais iš kitos socialinės, kalbinės, kultūrinės aplinkos. Pats ar kartu su kitais randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos. • Veikdamas kartu su kitais pastebi ir pasako keletą savo ir kitų vaikų ar suaugusiųjų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumų bei skirtumų. • Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus grupei, dėl kurių susitariama. Stengiasi elgtis vadovaudamasis įgytu supratimu apie savi ir kitų teises bei pareigas grupėje.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Stengiasi geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su nepažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. • Supranta, koks elgesys yra priimtinas ar nepriimtinas kitiems ir kodėl. Rodo iniciatyvą susikalbėti ir bendradarbiauti su kitais. Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo ar kito vaiko nuomonę, aiškinasi, tariasi. Pradedą tarpininkauti kitiems vaikams, jiems sprendžiant tarpusavio nesutarimus. • Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. Parodo supratimą ir pagarbą kitokiai išvaizdai, kitokiam požiūriui, kitai kultūrai. • Supranta, kad gyvendamas grupėje turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Aplinkos pažinimas	<p><u>Vertybinių nuostata</u> – nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydama žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veido išraiška, mimika, gestais, garsiais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones ir daiktus. • Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. • Emocijomis reaguoja į gamtos objektus ir žmogaus sukurtus daiktus bei reiškinius (garsus, vaizdus, skonius). <p>2-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, aplinkoje esančius daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių buitinių (šukos, šaukštas) ir kultūrinių (būgnai, knyga) daiktų paskirtį ir jais naudojami. • Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tiksliu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (lietus, vėjas). • Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. <p>3-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vykdo ilgai ar trumpai). • Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). • Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. 	
		4-6 m.	<p>4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parodo, kad supranta, kurie kultūriniai vaizdai, garsai, judesiai, skoniai, kvapai ar pasakojimai yra iš kitos nei jo paties kultūra. Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus ir vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako miesto (kaimo), kuriame gyvena, pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. • Atpažįsta ir pavadina kelis dažniausiai stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, negyvosios gamtos objektus (upė, akmuo), reiškinius (pūga, saulėlydis), nusako akivaizdžius jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, samprotauja, kas būdinga metų laikams. • Stengiasi saugoti socialinius, kultūrinės ir gamtinės aplinkos objektus. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius (išjungia šviesą). Gamtos, kultūros grožį ir įvairovę stengiasi išreikšti savo kūryboje. <p>5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę, kelis žinomus objektus ir vietas, gatvę, kurioje gyvena, kurioje yra jo ugdymo įstaiga. Iš savo grupės gali savarankiškai nueiti į kitas ugdymo įstaigas erdves. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį: pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj; sudėlioja dienos ar ilgesnio laikotarpio įvykius chronologine seka. • Atpažįsta ir pavadina ne tik stebėtus vietinius, bet ir kai kuriuos tolimųjų kraštų augalus ir gyvūnus, samprotauja apie jų gyvenimo būdą ir buveines. Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kitas gamtos gėrybes vartoti maistui. Stebėdamas ar prižiūrėdamas augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. 	

			6-asis žingsnis	<p>Fiksuodamas gamtinių objektų stebinius, išvelgia kai kuriuos akivaizdžius objektams būdingus požymius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti (ugnikalnių išsiveržimas, viesulas, žvaigždės). Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena kai kurie gyvūnai, augalai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams, supranta, kad jo elgesys gali paveikti gamtinę ir kultūrinę aplinką, stengiasi prisiimti atsakomybę už jų išsaugojimą. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos ir kultūros objektais. • Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Pasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas, pasakoja, ką dirba aptariamų profesijų atstovai, kokia jų sukuriamų daiktų ir paslaugų vertė, kaip vyksta jų mainai. Samprotauja apie tai, kaip žmonės gyveno, ką dirbo seniau, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė, kaip atrodo dabar. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai apibūdinti. • Išvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. Dalinasi savo žiniomis apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Išvelgia, kaip keičiasi kai kurių gyvūnų ir augalų gyvenimas skirtingais metų laikais. • Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ja rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, samprotauja apie žmogaus ir gamtos ryšį. Pradeda jausti prierašumą artimiausiai socialinei, kultūrinei ir gamtinei aplinkai, išreikšdamas jį veikloje ir kūryboje.
--	--	--	-----------------	--

BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIŠ VAIKAS

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ragauja įvairaus skonio ir konsistencijos maistą. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio. • Balsu, kūno kalba parodo, kad jam šlapia, nepatogu. • Valgo įvairų maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves (virtas, žalias), vaisius; maistą ima pirštais ir šaukštu, geria savarankiškai. • Kūno ženklais parodo ar pasako, kad nori į tualetą. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį; bando pats nusirengti striukę, nusimauti kelnes. • Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. • Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje.

	pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, butyje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.			
		4-6 m.	4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis kuriuos vartoti reikėtų saikingai. Plauna vaisius, daržoves ir pasako, kodėl; pjausto, gamina užkandžius, salotas. Suaugusiojo padedamas serviuoja stalą, stengiasi laikytis elgesio prie stalo taisyklių. • Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. • Pažįsta šviesoforo spalvas, žino, ką jos reiškia; pasako, kad kelią (gatvę) pereiti reikia kartu su suaugusiuoju. Stebint suaugusiajam, saugiai naudojami veiklai skirtas aštriais daiktais (žirkėmis, pieštukais, mentelėmis). Žino, į ką kreiptis pagalbos ištikus nelaimei.
			5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai, dažniausiai tinkamai naudojami stalo įrankiais, susitvarko pavalgęs. • Dažniausiai savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi veidą; čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Savarankiškai ar suaugusiojo padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, susiūkuoja. Susitvarko žaislus ir veiklos vietą. • Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose siekia laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Pakomentuoja kelias saugaus elgesio gatvėje ir gamtoje taisykles. Supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejojęs apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus.
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, ko mažiau, kad augtum sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. • Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaiškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, būtiniais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.

Pasiekimų sritis	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Pasiekimai		
Fizinis aktyvumas	<p><u>Vertybinė nuostata</u> – noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoja, stovi, eina laikydamasis ar savarankiškai. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. Pralenda pro kliūtis keturpėsčias. Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal, bėga tiesiomis kojomis, lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. Rideną, sviedžia kamuolį, gauda jį apglėbdamas rankomis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1-2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.
		4-6 m.	<p>4-asis žingsnis</p> <p>5-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, pastovi ant vienos kojos (4-5 sekundes). Eina ant pirštų galų, eina siaura (5cm) linija, nesilaikydamas lipa laiptais aukštyn ir žemyn. Bėga, didindamas ir mažindamas tempą, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Mina ir vairuoja triratuką, balansinį dviratį. Žaisdamas judriuosius žaidimus bando derinti judesius poroje ir grupėje. Dažniausiai taisyklingai laiko rašiklį, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atkerpa žirklėmis popieriaus juostelę, atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį. Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius. Bėgioja vingiais, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja nuo vienos kojos ant kitos, šokinėja judėdamas pirmyn. Lipa kopėtėlėmis. Meta kamuolį iš įvairių padėčių, pagauna jį sulenkdamas rankas per

			6-asis žingsnis	<p>alkūnes. Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. Stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. Bando atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judesio.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą. • Išvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į toli, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judesio. • Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliniai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.
--	--	--	-----------------	--

Pasiekimų sritis	Vertybinių nuostatų, esminių gebėjimų	Pasiekimai		
Savireguliacija ir savikontrolė	<p><u>Vertybinių nuostatų</u> – nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><u>Esminiai gebėjimai</u> – sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsivardinti geba nusiraminti.</p>	0-3 m.	<p>1-asis žingsnis</p> <p>2-asis žingsnis</p> <p>3-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gerai jaučiasi įprastoje saugioje aplinkoje. Nusiramina prigludžiamas, kalbinamas, nešiojamas, klausydamas raminančio dainavimo. • Trumpam sutelkia dėmesį į suaugusįjį, prie kurio yra prisirišęs, tapatinasi su jo veido išraiška, balso intonacijomis. • Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs, pavargęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas, migdomas. Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą, kviečia jam artimą suaugusįjį, ropščiasi ant kelių. • Pradedą valdyti savo dėmesį, emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. • Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų.
		4-6 m.	<p>4-asis žingsnis</p> <p>5-asis žingsnis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, supykde, nuvylė, kai jaučia suaugusiojo palaikymą ir girdi komentarus. • Trumpam tikslingai sutelkia dėmesį ir pastangas siekdamas įgyvendinti ketinimą. Įprastose kasdienėse situacijose pradeda susilaikyti nuo impulsyvių veiksmų, galinčių išprovokuoti nesutarimus, pakenkti kitiems. Paklaustas pasako galimas istorijų, pasakų ir kitų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. • Primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžių laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. • Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais.

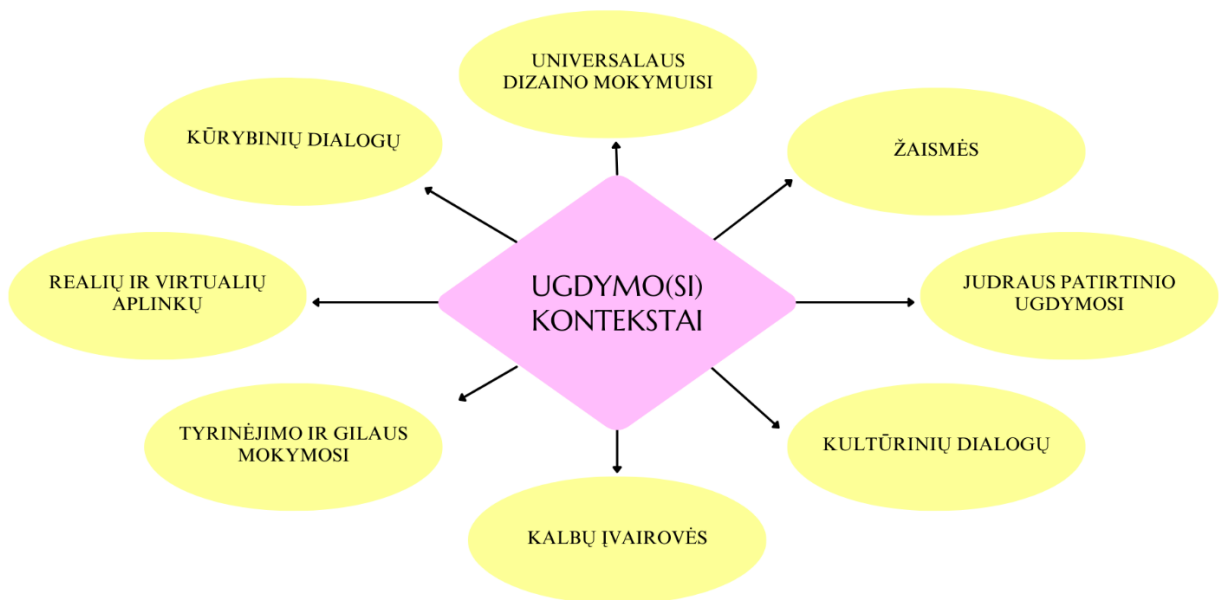
			6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išsvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. • Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. • Pats taiko įvairius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. • Siekdamas tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas; vienas ir kartu su kitais ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.
--	--	--	-----------------	--

V. VAIKŲ UGDYMO(SI) KONTEKSTAI IR APLINKA

Vaikų ugdymas(is) vyksta mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat aplinkose už mokyklos ribų. Mokyklos aplinkoje kuriami vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai (žiūrėti 3 pav. Ugdymo(si) kontekstai). Aplinka keičiama, atsižvelgiant į vaikų gebėjimų ūgtį.

Modeliuojant kontekstus kuriamos įvairiapusės veiklos galimybės: vaiko iniciatyvos pirmumas, kai mokytojas stebi vaiko domėjimąsi ir pasinaudoja spontaniškomis čia ir dabar susikūrusiomis situacijomis, praturtindamas jo patyrimą. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai iš anksto numato galimas vaikų veiklos kliūtis arba jos tampa matomos vaikams veikiant sukurtame kontekste. Iš anksto susitariama dėl priemonių ir būdų, kurie gali padėti vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais.

Dėmesio centre yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka. Vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietą, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti savo rezultatus. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti įvairioms savo turiniu veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir mokymosi būdų įvairovę.

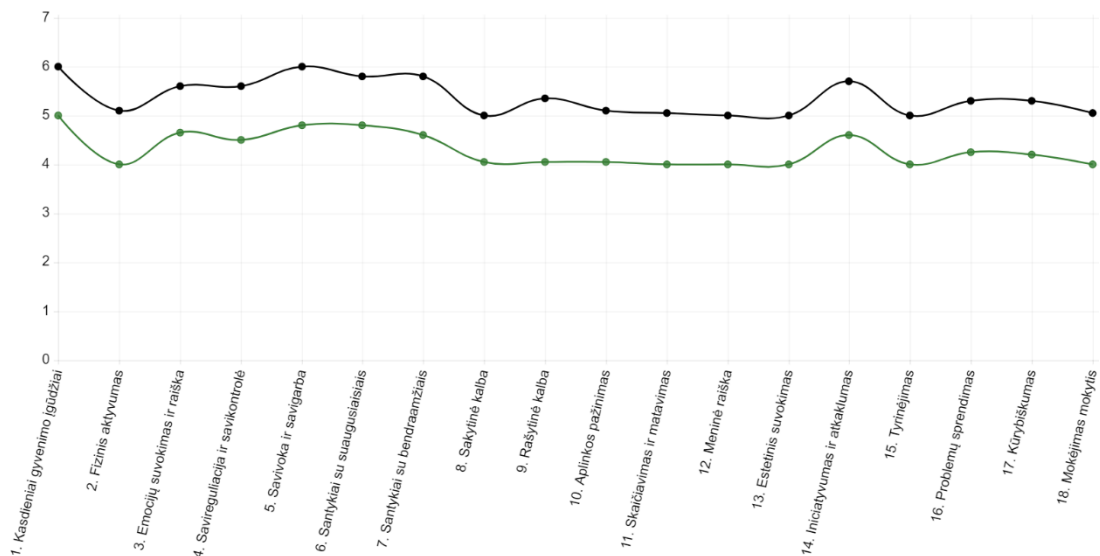

3 pav. Ugdymo(si) kontekstai

VI. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA IR TĖSTINUMAS

Vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą (2024 m.). Pasiekimų aprašą sudaro 18 vaiko ugdymo(si) pasiekimų sričių, išskirtų siekiant visuminio vaiko asmenybės ugdymo(si) ir atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymo(si) ypatumus. Vertinimo metu nustatoma, kokių gebėjimų vaikas pasiekė 18-oje sričių, kokia yra vaiko pažanga, kokie yra vaiko raidos ypatumai, stipriosios ir tobulintinos sritys. Vertinimo procesas padeda mokytojui išvelgti vaiko ugdymo(si) galimybes, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą; derinti vaiko, tėvų (globėjų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si) siekiant visų ugdymo(si) proceso dalyvių kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Mokytojai pasiekimų vertinimą atlieka ir dokumentuoja elektroniniame dienyne „Mūsų Darželis“. Informacija apie vaiko pažangą, jo pasiekimus kaupiama Vaiko pasiekimų aplanke. Jame talpinami vaiko meninės raiškos darbai, vaiko veiklos stebėjimo užrašai, užrašytos vaiko mintys, elgesio situacijų aprašymai, nuotraukos, vaizdo medžiaga ir t. t. Į pasiekimų aplanką dedami tik tie įrodymai, kurie rodo jo tobulėjimą, išryškina jo gabumus, interesus, atskleidžia ugdymo(si) poreikius. Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo medžiaga laikoma grupėje, yra konfidenciali. Vaikui pereinant į priešmokyklinę grupę, informacija perduodama šios grupės mokytojams, kurie tęsia vertinimą, vadovaudamiesi priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa. Formuojamasis vertinimas atliekamas spalio mėnesį, apibendrinamasis vertinimas gegužės mėnesį. Atlikus pirminį ir antrinį vertinimą gaunama ugdymo(si) sričių pasiekimų kreivė (žiūrėti 4 pav. Vaikų pasiekimų sričių įvertinimas). Formuojama kreivė leidžia pastebėti kiekvieno vaiko individualią pažangą. Vaiko dabartiniai pasiekimai lyginami su ankstesniais. Pasiekimų kreivės kaupiamos vaiko pasiekimų ir pažangos aplanke.

4 pav. Vaikų pasiekimų sričių įvertinimas

Apie vaiko pasiekimus ir pažangą informuojami tėvai (globėjai). Jie individualiai supažindinami su sukaupta medžiaga, organizuojami individualūs pokalbiai apie vaiko gebėjimus laikantis konfidencialumo nuostatų. Pokalbiai organizuojami po rudens ir pavasario vertinimo, atskirai aptariant kiekvieną pasiekimų žingsnelį, o esant poreikiui organizuojami papildomi susitikimai.

Ugdymo tęstinumas. Ikimokykliniame ugdyme įgytų pasiekimų visuma sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, numatytas Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs. Jeigu penkerių metų vaikas nėra pasiekęs penkto pasiekimų žingsnio, jam rekomenduojama dar vienus metus ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą.

VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin.,1991, Nr.23–593).
2. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
3. Lietuvos Respublikos Seimo 2003m. rugpjūčio 20 d. nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2022m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr. V-1269 „Dėl priešmokyklinio, pradinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų program patvirtinimo“ (Žin.,2022, Nr. V2022-17452; Žin, 2011,Nr. 41-1962).
5. Cibulskaitė N. (2000). Humaniškumo samprata šiuolaikinės ugdymo paradigmos plotmėje. *Pedagogika* (42), 181-186 p.
6. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.
7. Jankauskienė L., Monkevičienė O. ir kt. (2006). Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: UAB „Sapnų sala“.
8. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija (LR Seimo ratifikuota 1995 m. liepos 3 d.)
9. Universalaus dizaino ugdymuisi gairės. Interneto prieiga peržiūrėta adresu: <https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires-1.pdf>.
10. Myers D. G. (2008). *Psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
11. Lietuvos Respublikos Seimas (2003-05-20). Nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“.
12. „Ikimokyklinio ugdymo turinio programų rengimo metodinės rekomendacijos“. Interneto prieiga peržiūrėta adresu: https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/23_06_21-Gairiu-projektas_skelbiamas.pdf.
13. Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr.V-1308
14. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas 2024 m.“ Interneto prieiga peržiūrėta adresu: <https://www.nsa.smsm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>.